

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 1

is Dedicated in honor of

Lilian and Nathan Haber

Dedicated by Amy and Jimmy

TORAH

תורה

כיון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

יח דִּינִין וּפְרָעִין תִּמְנִי לָךְ
בְּכָל קְרוֹיֵךְ דִּי יִי אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה
לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וַיְדוֹנוּ יֵת עֲמָא
דִּי דְקָשׁוּט: יט לֹא תִצְלִי דִין
לֹא תִשְׁתַּמּוּדַע אֲפִין וְלֹא
תִקְבַּל שְׁחָדָא אַרִי שְׁחָדָא מֵעוּר

יח שֹׁפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן-לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ
אֲשֶׁר יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ
וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעָם מִשִּׁפְט-צֶדֶק: יט לֹא-תִטֶּה
מִשִּׁפְט לֹא תִכִּיר פָּנִים וְלֹא-תִקַּח שֹׁחַד כִּי

(18) Set up judges and policemen for yourself within all your gates which the Lord your God gives you, for your tribes, and they will judge the people with righteous judgment. (19) Do not divert judgment; do not show favoritism, and do not take a bribe, for bribery blinds the eyes of the wise, and perverts the

RASHI

רש"י

(18) **Judges and policemen** — שופטים, are judges who decide the verdict, and שטרנים, are those who compel the people to obey the judges' order, beating and binding with rods and straps, until the person accepts the verdict of the judge. **Within all your gates** — in each and every city. **For your tribes** — This phrase is relevant to the earlier verse, "Set up ... for yourself." Thus, the understanding of the verse is "Set up judges and policemen for yourself, for your tribes, within all your gates which the Lord your God gives you...." **For your tribes** — This teaches us that judges must be appointed for each individual tribe, and for each and every city. (Sifrei; Sanhedrin 16b).

(יח) שֹׁפְטִים וְשׁוֹטְרִים. "שופטים" דיננים הפוסקים את הדין; ושוטרים. הרודין את העם אחר מצותם שומבין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט: בכל-שעריך. בכל עיר ועיר: לשבטיך. מוסב על "תתן-לך". שופטים ושטרנים תתן-לך לשבטיך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נתן לך: לשבטיך. מלמד, שמושיבין דינן לכל שבט ושבט ובכל עיר ועיר: ושפטו את-העם וגו'. מנה דינן ממחים וצדיקים לשפט צדק: (יט) לא תטה משפט. כמשמעו: לא תכיר פנים. אף בשעת הטענות אזהרה לדין שלא יהא רך לזה וקשה לזה. אחר עומד ואחד יושב: לפי שכשרואה שהדין מכבד את חברו, מסתמין טענותיו: ולא תקח שחד. אפלו לשפוט צדק: כי השחר יעור. משקבל שחד ממנו

And they will judge the people [with righteous judgment] — Appoint judges who are expert and righteous so that they will judge righteously. (Sifrei. (19) **Do not divert judgment; do not show favoritism** — not even during the statement of claims by the claimants [before the court]. This is an admonition addressed to the judge, that he should not be lenient to one claimant and stringent with the other, [e.g.] allowing one to sit, while the other must stand; because as soon as one notices that the judge is showing more respect toward his opponent, he cannot plead his cause any longer [because he sees that it will do no good, and so he loses self-confidence]. **And do not take a bribe** — even [if you intend] to judge righteously (Sifrei). **For bribery blinds** — As soon as one accepts a bribe from a person, it becomes impossible for him not

עֵינַי תְּחִימִין וּמִקְלָקֶל פִּתְגָּמִי
 תְּרִיצִין: כ קִשְׁטָא קִשְׁטָא תְּחִי
 רְדִיף בְּדִיל דְּתִיחִי וְתִירַת יֵת
 אֲרַעָא דִּינִי אֱלֹהֵךְ יְהֵב לָךְ:
 כא לֹא תִצּוֹב לָךְ אֲשֶׁרֶת כָּל
 אֵילָן בְּסִטְר מִדְּבַחָא דִּינִי אֱלֹהֵךְ
 דִּי תַעֲבֹד לָךְ: כב וְלֹא תִקִּים
 לָךְ קִמָּא דִּי סְנִי יִי אֱלֹהֵךְ א לֹא

הַשֹּׁחַד יַעוֹר עֵינַי חֲכָמִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי
 צְדִיקָם: כ צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה
 וַיִּרְשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ נִתַּן
 לָךְ: ס כא לֹא־תִטַּע לָךְ אֲשֶׁרֶה כָּל־עֵץ
 אֲצִל מִזְבַּח יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ:
 כב וְלֹא־תִקִּים לָךְ מִצְבָּה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְדוּהָ

righteous words. (20) Justice, justice will you pursue, that you may live, and you will possess the land which the Lord your God gives to you. (21) Do not plant for yourself an asheirah, any tree, near to the altar of the Lord your God, which you will make for yourself. (22) And do not set up for yourself any monument,

RASHI

to be favorably disposed towards him, to decide the judgment in his favor. דברי צדיקים

— means, righteous words, judgments of truth. (20) **Justice, justice will you pursue** —

Seek out a good court. (Sifrei; Sanhedrin 32b) **[Justice, justice will you pursue,]** that you may live, and you will possess [the land which the Lord your God gives to you] —

The appointment of fitting judges is sufficient merit to keep Israel alive and settled in their land. (Sifrei) (21) **Do not plant for yourself an asheirah** —

[This admonition is] to make one liable to punishment for an asheirah from the moment of planting, and even though he did not worship it, he transgresses a prohibition for its planting. (Sifrei) **Do not plant for yourself [an asheirah,] any tree, near to the altar of the Lord your God** —

This is a prohibition addressed to one who plants a tree or builds a house on the Temple Mount. (Sifrei) (22) **And do not set up for yourself any monument** —

a monument of one stone, even if you sacrifice to God on it. Which [the Lord your God] hates — *God has commanded you to make an altar of stones and an altar of earth; this, however, He hates, because this type of altar had been a [religious] statute of the Canaanites. And even though it was dear to Him in the days of our forefathers, nevertheless, now He hates it, since the Canaanites made it a statute*

of one stone, even if you sacrifice to God on it. Which [the Lord your God] hates — *God has commanded you to make an altar of stones and an altar of earth; this, however, He hates, because this type of altar had been a [religious] statute of the Canaanites. And even though it was dear to Him in the days of our forefathers, nevertheless, now He hates it, since the Canaanites made it a statute*

רש"י

אי אפשר שלא יטה את לבבו אצלו להפך בזכותו: דברי צדיקים. דברים המצדיקים משפטי אמת:

(כ) צדק צדק תרדוף. הלך אחר בית דין יפה: למען תחיה וירשת. כדאי הוא מנוי הדינין הכשרים

להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתן: (כא) לא־תטע לך אשרה. לחיבו עליה משעת נטיעתה, ואפלו לא עבדה, עובר ב"לא תעשה" על נטיעתה:

לא־תטע לך אשרה כל־עץ אצל מזבח ה' אלהיך. אזהרה לנוטע אילן ולבונה בית בהר הבית: (כב) ולא־תקים לך מצבה. מצבת אבן אחת

להקריב עליה אפלו לשמים: אשר שנא. כי אבנים ומזבח אדמה צוה לעשות, ואת זו שנא, כי חק היתה לכנענים ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות, עבשיו שנאה, מאחר שעשוהו אלו חק

הוא אפלו לשמים: אשר שנא. כי אבנים ומזבח אדמה צוה לעשות, ואת זו שנא, כי חק היתה לכנענים ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות, עבשיו שנאה, מאחר שעשוהו אלו חק

הוא אפלו לשמים: אשר שנא. כי אבנים ומזבח אדמה צוה לעשות, ואת זו שנא, כי חק היתה לכנענים ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות, עבשיו שנאה, מאחר שעשוהו אלו חק

הוא אפלו לשמים: אשר שנא. כי אבנים ומזבח אדמה צוה לעשות, ואת זו שנא, כי חק היתה לכנענים ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות, עבשיו שנאה, מאחר שעשוהו אלו חק

תכוס קדם יי אלהך תור ואמר
די יהי בה מומא כל מדעם
ביש ארי מרחק קדם יי אלהך
הוא:

אֱלֹהֶיךָ: ס יז א לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
שׁוֹר וְשֵׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוֹם כָּל דְּבַר רַע
כִּי תֹעֲבֵב יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ הוּא: ס

monument, which the Lord your God hates. 17 (1) Do not sacrifice to the Lord your God an ox or a sheep which has a blemish — or any bad thing; for that is an abomination to the Lord your God.

RASHI

of service for idolatry. (see Sifrei) 17. (1) Do not sacrifice [to the Lord] your God an ox or a sheep which has a blemish — any bad thing — This is an admonition to

one who would make sacrifices rejectable through an evil [improper] utterance (פיגול). And from this our Rabbis derived other explanations as well, as they appear in [the tractate on] "the slaughtering of sacrifices". (Zevachim 36).

רש"י

לעבודת כוכבים: (א) לא תזבח וגו' כל דבר רע. אזהרה למפגל בקדשים על ידי דבור רע. ועוד נדרשו בו שאר דרשות בשחיטת קדשים:

PROPHETS Isaiah 51

יב אָנָּכִי אָנָּכִי הוּא מְנַחֵמְךָ מִי־אֵת וְתִירָאִי מֵאֲנוּשׁ
יָמוּת וּמִבֶּן־אָדָם חֲצִיר יִנָּתֵן: יג וְתִשְׁכַּח יְהוָה עֲשָׂךְ
נוֹטָה שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֶרֶץ וְתִפְחַד תְּמִיד כָּל־הַיּוֹם מִפְּנֵי
חַמַּת הַמִּצִּיק כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לְהִשְׁחִית וְאִיהָ חַמַּת
הַמִּצִּיק: יד מִתֵּר צִעָה לְהַפְתִּיחַ וְלֹא־יָמוּת לִשְׁחַת
דְּמִתְקַנֵּן לְחַבְּלָא וְכַעַן אֵן הִיא חַמַּת דְּמַעֲיָקָא: יד מוֹחֵי פּוֹרְעֵנוּתָא לְאַתְגְּלָאָה וְלֹא יְמוּתוּן צְדִיקָא לְחַבְּל וְלֹא

יב אָנָּכִי אָנָּכִי הוּא מְנַחֵמְךָ מִי־אֵת וְתִירָאִי מֵאֲנוּשׁ
יָמוּת וּמִבֶּן־אָדָם חֲצִיר יִנָּתֵן: יג וְתִשְׁכַּח יְהוָה עֲשָׂךְ
נוֹטָה שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֶרֶץ וְתִפְחַד תְּמִיד כָּל־הַיּוֹם מִפְּנֵי
חַמַּת הַמִּצִּיק כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לְהִשְׁחִית וְאִיהָ חַמַּת
הַמִּצִּיק: יד מִתֵּר צִעָה לְהַפְתִּיחַ וְלֹא־יָמוּת לִשְׁחַת

נביאים ישעיהו פרק נא

(12) I, I am He who consoles you; who are you that you fear man who will die and the son of man, who shall be made [as] grass? (13) And you forgot the Lord your Maker, Who spread out the heavens and founded the earth, and you fear constantly the whole day because of the wrath of the oppressor when he prepared to destroy. Now where is the wrath of the oppressor? (14) What must be poured

RASHI

(12) **Who are you** — *the daughter of the righteous like you, That you fear man* — *whose end is to die?* (13) **And you forgot the Lord your Maker** — *and you did not rely on Him. The wrath of the oppressor*

— the wicked rulers, who subjugate you. When he prepared — prepared himself. Now where is the wrath of the oppressor — Tomorrow comes and he is not here.

רש"י

(יב) מי את. בת צדיקים כמותך: ותיראי מאנוש. אשר סופו למות: (יג) ותשכח ה' עשך. ולא נשענת עליו. חמת המציק. מושלי הרשעים המשעבדים ככם: כאשר כונן. נודמן. ואיה חמת המציק. מחר

יִחְסְרוּן מִזִּנְיָהוֹן: טו וְאֵנָּה יִי
אֶלֶהָ דְגִיף בִּמְאֵ וְהָמָן גְּלוּחִי
יִי צְבָאוֹת שְׁמִיָּה: טז וְשׁוֹיִתִּי
פִתְגָמִי נְבוּאָתִי בְּפִוּמְךָ וּבִטְלָל
גְּבוּרָתִי אֲגִיִּית עֲלֶיךָ לְקִימָא
עֲמָא דְאֲמִיר עֲלִיהוֹן דִּי־סְגוֹן
כְּכֹכְבֵי שְׁמַיָּא וְלִשְׁכֵּלָא
כְּשִׁתָּא דְאֲמִיר עֲלִיהוֹן דִּי־סְגוֹן
כְּעִפְרָא דְאֲרַעָא וְלִמְיָמֵר
לְדִדְרִין בְּצִיּוֹן עַמִּי אֲתוֹן: יז אֲתֵרְבָּא אֲתֵרְבָּא קוּמִי יְרוּשָׁלַם דְּקִבִּילְתָּ מִן קֳדָם יִי יֵת כְּסָא דְחִמְתִּיָּה יֵת פְּלִי
כְּסָא דְלוֹתָא שְׁתִּית אַעְדִּית:

וְלֹא יִחְסַר לְחֶמּוֹ: טו וְאֲנֹכִי יְהוָה אֶלֶהָיְךָ רִגְעַ הַיָּם
וְיִהְיֶה גִלְיוֹ הַיְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: טז וְאִשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ
וּבִצֵּל יָדַי כְּפִיתִיךָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר
לְצִיּוֹן עַמִּי־אַתָּה: יז הַתְּעוֹרְרִי הַתְּעוֹרְרִי קוּמִי
יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר שָׁתִית מִיַּד יְהוָה אֶת־כּוֹס חֲמָתוֹ
אֶת־קִבְעַת כּוֹס הַתְּרַעְלָה שְׁתִית מְצִית:

out hastened to be opened, and he shall not die of destruction, and his bread shall not be wanting. (15) I am the Lord your God, Who wrinkles the sea and its waves stir; the Lord of Hosts is His name. (16) And I placed My words into your mouth, and with the shadow of My hand I covered you, to plant the heavens and to found the earth, and to say to Zion [that] you are My people. (17) Awaken, awaken, arise, Jerusalem, for you have drunk from the hand of the Lord the cup of His wrath; the dregs of the cup of weakness you have drained.

RASHI

(14) **What must be poured out hastened** — *i.e., he must move the bowels in order that he not die by destruction. And his bread shall not be wanting — *after he has moved his bowels. (15) רגע [means] wrinkles. (16) To plant the heavens* — *[To plant] a people compared to the stars of the heavens. And to found the earth* — *about whom it is said that they shall be as many as the dust of the earth. (17) קבעת [means] dregs.**

רש"י
בָּא וְאֵינְנוּ: (יד) מֵהֵרַ צִעָה. בְּלוֹמֵר צְרִיךְ לְנִקְבֵי בְּדִי
שְׁלֵא יָמוֹת לְשַׁחַת: וְלֹא יִחְסַר לְחֶמּוֹ. אַחַר שֶׁפָּנָה
לְנִקְבֵי: (טו) רִגְעַ. מִכּוּוֹי: (טז) לְנֹטַע שָׁמַיִם. עַם
שֶׁנִּמְשַׁל לְכֹכְבֵי שְׁמַיִם: וְלִיסַד אֶרֶץ. דְּאֲמִיר עֲלִיהוֹן
דִּי־סְגוֹן כְּעִפְרָא דְאֲרַעָא: (יז) קִבְעַת. הַשְּׁמֵרִים:

Writings Psalms 7

יג אם לא ישוב לדחלתיה סיפה
שחיץ קשתה מתיחא וסדירא:
יד ומטולתה תקין זיגי מותא

יג אם־לא ישוב חרבו ילטוש קשתו דרך ויכוננה:
יד ולו הכין בלי־מוות חציו לדלקים יפעל: טו הנה

(13) If a person does not repent, He will whet His sword; He has bent His bow, and made it ready. (14) He has also prepared for him the weapons of death; His

RASHI

(13) **If a person** — *a wicked one* — **does not repent** — *the Holy One, blessed be He, will whet His sword over him and will bend His bow. (14) לדלקים* — *to those pursuing [and the verse would then read: The Holy One, blessed*

רש"י
(יג) אם־לא ישוב. הִרְשַׁע. הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִלְטֹשׁ
עֲלָיו חֲרָבוֹ וְיִדְרֹךְ קִשְׁתּוֹ: (יד) לְדֹלְקִים. לְרוֹדְפִים:

and the verse would then read: The Holy One, blessed

גִּירוּי לְדִלְקֵי צְדִיקָא יַעֲבִיד:
 טו הָא יִצְטַעַר לְשָׁקֵר וְיַעֲדִי
 עֲמֻלָּא וְיִלִּיד שְׁקָרָא: טז שׁוֹחַ
 חֶפֶר וְגַמְצִיָּה וְנִפְל בְּשׁוֹחֲתָא
 דִּי עֵבֶד: יז יְתוּב לַעֲוֹתָהּ
 בְּרִישָׁהּ וְעַל מוֹקְדָהּ חֲטוּפָה

יִחַבֵּל-אֶוֹן וְהָרָה עֲמֻל וְיִלְד שָׁקֵר: טז בּוֹר כִּרְה
 וְיַחֲפְרֶהוּ וְיִפֹּל בְּשַׁחַת יַפְעַל: יז יֵשׁוּב עֲמֻלוֹ בְּרֵאשׁוֹ
 וְעַל קַדְקָדוֹ חֲמָסוֹ יֵרֵד: יח אֹדְהָ יְדוּהָ יְדוּהָ כְּצַדְקוֹ
 וְאִזְמַרְהָ שֵׁם-יְדוּהָ עֲלִיוֹן:

חות: יח אֲשַׁבַּח יי בצדקתה ואֲשַׁבַּח שׁוֹם אֶלְהָא עֲלָאָה:

arrows, which He made sharp. (15) Behold, he hatches iniquity, he conceives mischief, and brings forth falsehood. (16) He has dug a pit, and has deepened it, and he will fall into the ditch that he made. (17) His mischief shall return upon his own head, and his violence shall come down upon his pate. (18) I will give thanks to the Lord according to His righteousness, and will sing praise to the name of the Lord Most High.

RASHI

be He, will use His arrows to kill the wicked who pursue the righteous]. (15) Hatches — an expression of pregnancy. (16) He will fall into the ditch — which he will have dug himself. (18) I will give thanks to the Lord according to His righteousness — when He will judge righteously, by judging the wicked according to their wickedness.

רש"י

(טו) יִחַבֵּל. לְשׁוֹן הַרְיוֹן. וְיִפֹּל בְּשַׁחַת. אֲשֶׁר יַפְעַל
 בְּעֵצְמוֹ. (יח) אֹדְהָ ה' כְּצַדְקוֹ. בְּשִׁינְדִיק הַדִּין לְשֹׁפֵט
 הַרְשָׁעִים בְּרִשְׁעָם:

Mishnah Terumot, chapter 5

משנה תרומות פרק ה

(1) If a *se'ah* of impure *terumah* fell into less than one hundred [*se'ah*] of nonsacred produce, or into *ma'aser rishon*, or into *ma'aser sheini*, or into consecrated produce, which were impure or pure, they must [all] be left to rot. If that *se'ah* [of *terumah* which fell in] was pure, they [the mixed produce] may be sold to the priests for the [lesser] price of *terumah* [since the priests only, may use it, has less value], except for the value of that *se'ah* [which was *terumah* and belonged to the priest before

א סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֲלִין,
 או לְמַעַשְׂרֵי רֵאשׁוֹן, או לְמַעַשְׂרֵי שְׁנִי, או לְהַקְדֵּשׁ, בֵּין
 טְמֵאִין בֵּין טְהוּרִים, יִרְקְבוּ. וְאִם טְהוּרָה הִיְתָה אוֹתָהּ
 הַסָּאָה, יִמְכְּרוּ לַכֹּהֲנִים בְּדַמֵּי תְּרוּמָהּ, חוּץ מִדַּמֵּי

רבנו עובדיה מברטנורא

א סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין: דתרומה טמאה נמי עולה באחת ומאה. ירקבו: דאי אפשר לכהן לאכלה משום תרומה טמאה. והא דלא תנן ידלקו, משום דחיישין דלמא אדמדליק להו אתא בהו לידי תקלה ואתו למיכל מנייהו משום דדמוע קיל להו לאינשי ולא מזרחי ביה כולי האי. ואם טהורה היתה אותה סאה: וגם החולין טהורים. ימכרו לכהנים בדמי תרומה: שדמיה פחותים, לפי שאין לה אוכלים מרובים וגם אם נטמאת לא חזיא לאכילה. חוץ מדמי אותה סאה: שצריך ליתנה לכהן. ואם למעשר ראשון טהור שלא נטלה ממנו תרומת

it fell in as well]. And if it [the *se'ah*] fell into *ma'aser rishon* [of which the Levite has not yet given *terumat ma'aser* to the priest], it [all] is called by the name of *terumat ma'aser* [i.e., he asks the Levite that he exchange it for him for common produce and the Levite uses it all as *terumat ma'aser*]. And if it fell into *ma'aser sheini* or into consecrated produce, then they must be redeemed [and the money is used for food in Jerusalem, the produce is sold to the

priest at the lesser value, except for the value of the *seah* of *terumah* which fell in]. If this nonsacred produce [into which the pure *se'ah* of *terumah* had fallen] was impure, [he sells it to the priest at the reduced value as above and] they [the priests], will eat it [without liquid, so that the *terumah* portion will not become susceptible to uncleanness], in the form of small [less than the size of half an egg,] dried crusts or parched corn, or they will knead it with fruit juice [which is not of the seven liquids that render food susceptible to uncleanness], or they will divide it into pieces of dough, so that a *ke-betzah* [the amount of an egg which is the minimum size required for foods to be susceptible to uncleanness] will not be in one place [in all the above the priest eats it in such a fashion as to safeguard the *terumah* from becoming defiled, which is prohibited. However, there is no prohibition against eating non-sacred defiled produce]. (2) If a *se'ah* of impure *terumah* fell into one hundred [*se'ah*] of pure non-sacred produce [thus becoming neutralized, the reference is to pure non-sacred produce i.e., which had not been rendered susceptible to uncleanness by liquids]: Rabbi Eliezer says, It [a *se'ah*] must be lifted out and burnt, for I say, The *se'ah* that fell is the *se'ah* that is lifted [and the rest may be eaten]. But the Sages say, [It is neutralized and a *se'ah*] is lifted and is eaten [by the priest, in the form of] dried

אותה סאה. ואם למעשר ראשון נפלה, יקרא שם לתרומת מעשר. ואם למעשר שני או להקדש נפלה, הרי אלו יפרו. ואם טמאים היו אותן החלין, יאכלו נקודים או קליות, או ילושו במי פרות, או יתחלקו לעסות, כדי שלא יהא במקום אחד כפיצה: ב סאה תרומה טמאה שנפלה לתוך מאה חלין טהורין, רבי אליעזר אומר, תרום ותשרף, שאני אומר, סאה שנפלה היא סאה שעלתה. וחכמים אומרים, תעלה ותאכל נקודים או

רבנו עובדיה מברטנורא

מעשר נפלה. יבקש מן הלוי שיחליפם לו בחולין. ויעשם הלוי תרומת מעשר על טבלו. ואם למעשר שני והקדש טהורים נפלה: יפרו, ויאכל דמי המעשר בירושלים, והדמוע ימכור לכהנים בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה. ואם טמאים היו החולין והמעשר ראשון שנפלה בהן תרומה טהורה, דהשתא לא מצי למעבדינהו תרומת מעשר על מקום אחר, מפריש עליו תרומת מעשר וימכרנו לכהנים ויאכלום הכהנים ניקודים, פירוש ביובש כמו יבש היה נקודים (ויהשע ט). או קליות: כי היכי דלא תתכשר התרומה הטהורה שיש בה, לקבל טומאה, דכל אוכל שלא בא עליו משקה משבעה משקים אינו מוכשר לקבל טומאה. או ילושו במי פירות: כגון מי תותים ורמונים דלא מכשרי. או יחלקום לעיסות: שיתן פחות מכפיצה בכל עיסה ועיסה, דאוכל שהוא פחות מכפיצה אינו מקבל טומאת אוכלים ואינו מטמא טומאת אוכלים. ואי קשיא מאי שנא מסאה תרומה טמאה שנפלה בחולין טהורים דאמרין ירקבו משום דעושה הכל תרומה ונחשב כתרומה טמאה טהורה שנתערבו, ואם כן תרומה טהורה וחולין טמאים נמי שנתערבו יחשבו כתרומה טהורה וטמאה שנתערבו ויהיו אסורים באכילה. ויש לומר דלא דמי, דלעיל הנך חולין נשו כתרומה ליאסר לזרים מכח תרומה טמאה הלכך לכהנים נמי אסירי כדין תרומה טמאה, אבל הנך חולין דהבא אין נעשים תרומה אלא מכח תרומה טהורה הלכך שריין לכהנים כתרומה טהורה. ב סאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין טהורים: והשתא התרומה עולה באחד ומאה ולא נעשה הכל מדמוע, והחולין טהורים לא הוכשרו לקבל טומאה ולא טימאתן התרומה טמאה. תירום ותשרף: כשם שאם היתה תרומה טהורה תעלה ותאכל, כך הטמאה תירום ותשרף. והאי תשרף דומיא דתרכב שאסור ליהנות ממנה בשעה ששורפה דאי שרית ליה ליהנות ממנה אתי למיכלא דסבור שהיא מותרת על ידי ביטול. תעלה

crusts or parched corn, or they will knead it with fruit juice, or they will divide it into pieces of dough, so that the amount of an egg will not be in one place [as above, even though if it became neutralized it should have been permitted to eat in a normal fashion, the Rabbis however decreed that it should be treated as in the case above, where a *se'ah* of clean *terumah* fell into a pile of less than 100 *se'ah* unclean non-sacred produce, see Tosfot Rabbi Akiva Eiger]. (3) If a *se'ah* of pure *terumah* fell into one hundred [*se'ah*] of impure non-sacred produce, [it becomes neutralized and] it [this *se'ah*] is lifted and is eaten [by a priest, in the form of] dry crusts or parched corn, or they will knead it with fruit juice, or they will divide it into pieces of dough, so

that the amount of an egg will not be in one place, [even Rabbi Eliezer, who maintained above that the *se'ah* lifted must be burned, here will admit that it may be eaten, since when lifted it resumes its status of clean *terumah*, see Melechet Shlomoh regarding the rest of the produce].

(4) If a *se'ah* of impure *terumah* fell into one hundred [*se'ah*] of pure *terumah* produce: the School of Shammai prohibit [it all, maintaining that *terumah* falling into other *terumah* is not neutralized even in one hundred and one parts], but the School of Hillel permit [it all]. The School of Hillel said to the School of Shammai, Since the pure [*terumah*] is forbidden [to be eaten] by non-priests, and impure [*terumah*] is forbidden [to be eaten] by priests, then just as the pure [*terumah*] is neutralized [by falling into one hundred parts of clean common produce], so too, the impure [*terumah*] is neutralized [by falling into one hundred parts of clean *terumah*]. The School of Shammai said to them, No! Just because the non-sacred produce which is treated leniently, by being permitted to non-priests, is capable of neutralizing the pure [*terumah*], shall *terumah*, which is treated stringently, by being forbidden to non-priests, be capable of neutralizing the impure [*terumah*]? After they [the School of Shammai] agreed with [the School of Hillel], Rabbi Eliezer says, It [the *se'ah*] must be lifted out and burnt, but the Sages say, It is [regarded as] non-existent, because of its small quantity [since the whole mixture is all *terumah* belonging to the priests, it does not even require being lifted]. (5) If a *se'ah* of *terumah* fell into one hundred

קליות, או תלוש במי פרות, או תתחלק לעסות, כדי שלא יהא במקום אחד כביצה: ג סאה תרומה טהורה שנפלה למאה חלין טמאין, תעלה ותאכל נקודים או קליות, או תלוש במי פרות, או תתחלק לעסות, כדי שלא יהא במקום אחד כביצה: ד סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה, בית שמאי אוסרים, ובית הלל מתירין. אמרו בית הלל לבית שמאי, הואיל וטהורה אסורה לזרים וטמאה אסורה לכהנים, מה טהורה עולה, אף טמאה תעלה. אמרו להם בית שמאי לא, אם העלו החלין הקלין המתירין לזרים, את הטהורה, תעלה תרומה החמורה האסורה לזרים, את הטמאה. לאחר שהודו, רבי אליעזר אומר, תרום ותשרף. וחכמים אומרים, אבדה במעוטה: ה סאה תרומה שנפלה למאה,

רבנו עובדיה מברטנורא

ותאכל נקודים: ביובש כוליה כדפרשינן לעיל). והלכה כחכמים. ג **תעלה ותאכל:** בהא מודה רבי אליעזר דאף אותה סאה נאכלת, משום דלעיל תרומה טמאה נפלה אף על פי שנתבטלה בחוליקה טהורים מכל מקום כשמגביהה שם תרומה עליה וחזרת לשמה הראשון. אבל הכא דטהורה נפלה אף על פי שהחולין היו טמאים כשמגביהה חזרה לשם תרומה טהורה כמו שהייתה. ד **בית שמאי אוסרים:** דסברי תרומה טמאה שנתערבה בטהורה אינה עולה באחד ומאה כדמפרש טעמא לקמן. לאחר שהודו בית שמאי לדברי בית הלל. משום דהקשו להם בית הלל לבית שמאי ומה תרומה טהורה שהיא במיתה אצל הזרים עולה, טמאה שהיא בעשה אצל כהן לא כל שכן, וחזרו בית שמאי להורות כדברי בית הלל **תירום ותשרף** והשאר מותר: אבדה במעוטה: כיון דהכל תרומה ואין כאן גול השבט אפילו לתרום אין צריך. והלכה

[*se'ah* of non-sacred produce], and [a *se'ah*] was lifted out, but fell in another place [which did not contain one hundred *se'ah*]: Rabbi Eliezer says, It produces *meduma* [the mixture is prohibited to non-priests] as [if the *se'ah* lifted which subsequently fell into the second pile was] certain *terumah* [since he holds the *se'ah* lifted is the *se'ah* which fell in]. But the Sages say, It produces *meduma*, only proportionately [after it has been neutralized, in the first pile, only 1/100th part thereof is actually *terumah* and accordingly, it becomes

nullified in one *se'ah* and only one 1/100th part need be lifted from the second pile]. (6) If a *se'ah* of *terumah* fell into less than one hundred [*se'ah* of non-sacred produce], and [all] became *meduma* [i.e., prohibited to non-priests, since within the mixture there is a *se'ah* of *terumah*], and afterwards [a *se'ah* of the mixture] fell from the *meduma* into another place [i.e., into other non-sacred produce]: Rabbi Eliezer says, It produces *meduma* as [if it were] certain *terumah*. But the Sages say, It produces *meduma*, only in proportion [to the *terumah* in the mixture which fell in, and it only requires one hundred times as much as the portion of actual *terumah* within the *meduma* in order to be neutralized]; and that which is leavened [with *terumah*], renders other dough leavened [as with *terumah*] only proportionately; and drawn water makes a ritual bath unfit only proportionately [if it flowed on the ground directly into the *mikvah*, i.e., a *mikvah* which had 21 *se'ah* of rain water may be filled with 19 *se'ah* of drawn water, provided it is done via *hamshachah* (see Mikvaot 4:4)]. (7) If a *se'ah* of *terumah* fell into one hundred [*se'ah* of non-sacred produce], and it [a *se'ah*] was lifted up, and [a *se'ah* of] other [*terumah*] fell, and [again] it was lifted up, and [again] a *se'ah* of] other [*terumah*] fell, this [mixture] is permitted, unless the *terumah* exceeds the non-sacred produce. (8) If a *se'ah* of *terumah* fell into one hundred

הגביהה ונפלה למקום אחר, רבי אליעזר אומר, מדמעת כתרומה ודאי. וחקמים אומרים, אינה מדמעת אלא לפי חשבון: ו סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו, ונפל מן המדמע למקום אחר, רבי אליעזר אומר, מדמעת כתרומה ודאי. וחקמים אומרים, אין המדמע מדמע אלא לפי חשבון, ואין המחמץ מחמיץ אלא לפי חשבון, ואין המים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון: ז סאה תרומה שנפלה למאה, הגביהה ונפלה אחרת, הגביהה ונפלה אחרת, הרי זו מותרת, עד שתרבה תרומה על החלין: ח סאה תרומה שנפלה למאה,

רבנו עובדיה מברטנורא

כחכמים. ה כתרומה ודאי: רבי אליעזר לטעמיה דאמר שאני אומר סאה שנפלה היא סאה שעלתה. אינה מדמעת אלא לפי חשבון: והסאה שהגביה אין בה אלא חלק אחד ממאה תרומה והשאר חולין. ו אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון: לפי מה שיש תרומה בסאה זו של דמוע בעיני מאה מן החולין, ולא בעיני מאה סאין כנגד כל אותה סאה של דמוע, שאינה נחשבת כולה תרומה לאסור חולין שניים. ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון: עיטה של חולין שנתחמצה בשאור תרומה הרי כולה אסורה לזרים ואם נפל מאותה עיטה לתוך עיטה אחרת של חולין וחמצתה אינה אוסרת אלא לפי חשבון שאור של תרומה שמעורב בה. ולא מחסרת אחרונה אלא אם כן נפל מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיש בשאור של תרומה המעורב בה כדי לחמץ האחרונה בלא צירוף החולין המדומעין. ואין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון: מקוה שיש בו עשרים ואחד סאים מי גשמים, ממלא בכתף תשע עשרה סאים ופותקן למקוה דרך המשכה והן טהורין, ואף על גב דשלשה לוגין מים שאובים פוסלים את המקוה, השאיבה כשרה כשהיא דרך המשכה והיה שם רוב שיעור המקוה שהם עשרים ואחד סאים מי גשמים והיינו לפי חשבון, דאין השאובים פוסלין המקוה כשהיא דרך המשכה אלא אם כן הם עשרים [סאים] מים שאובים שאין שם רוב שיעור מקוה ממי גשמים והלכה כחכמים. ז הגביהה: כדן תרומה שעולה באחד ומאה. הרי זו מותרת: וצריך להרים. עד שתרבה תרומה

[*se'ah* of non-sacred produce], and before it [a *se'ah*] was lifted up, another [*se'ah* of *terumah*] fell in, then [the whole] mixture is forbidden [to a non-priest; it is considered as if the two had fallen together and does not have the required amount of one hundred to each, in order to neutralize them], but Rabbi Shimon permits [on the principle that since the first *se'ah* was about to be removed, we deem it as already having been removed]. (9) If a *se'ah* of

terumah fell into one hundred [*se'ah* of non-sacred produce], and they were ground up [together] and they [the non-sacred produce] became less— [we assume] that just as the non-sacred produce has been reduced, so too, has the *terumah* portion been reduced. If a *se'ah* of *terumah* fell into less than one hundred [*se'ah* of non-sacred produce], and they were ground up and [the non-sacred produce] increased, [we assume] that just as the non-sacred produce has increased, so too, has the *terumah* portion increased, and [therefore, all] is forbidden [to non-priests]. If it is known that the wheat of the non-sacred produce is finer than that of *terumah* [it being obvious that the non-sacred became more and now possesses the amount necessary to neutralize the *terumah*], it is permitted [to be eaten by non-priests]. If a *se'ah* of *terumah* fell into less than one hundred [*se'ah* of non-sacred produce], and afterwards, additional non-sacred produce fell into it; if [the additional non-sacred produce fell] unintentionally, it is permitted; but if [he put it in] intentionally, it is prohibited.

רבנו עובדיה מברטנורא

על החולין: דהיינו עד שיפלו שם חמשים ואחד של תרומה אבל מחצה על מחצה שרי. ה. **עד שנפלה אחרת:** סאה אחרת של תרומה. **הרי זו אסורה:** דכמו שנפלו בבת אחת דמי. ור"ש **מתיר:** כשלא נודע לו נפילה ראשונה עד שנפלה שניה מודה ר"ש דכמאן דנפלו בבת אחת דמי, כי פליגי, היכא דנודע לו בנתיים ולא הספיק להרים עד שנפלה אחרת, רבי שמעון סבר כיון דעומד להרים, כמורם דמי, ואודא לטאמיה דאית ליה בעלמא כל העומד ליזרק כזרוק דמי, וחכמים אומרים השתא מיהת לא הורמה. והלכה כחכמים. ט **וטחנן:** כולן בבת אחת. **ופחתו:** לא אמרינן חולין פחתו ולא התרומה ואין כאן מאה ואחד ואסור. **ואם ידוע שהחטים של חולין יפות משל תרומה מותר:** דשל חולין הותרו ושל תרומה לא הותרו ויש כאן אחד ומאה, ואף על גב דמעיקרא נאסרו חזרו והותרו בטחינה, ואפילו לכתחילה יכול לטחון כדי להתיירן. **ואם מזיד אסור:** קנסוהו רבנן לפי שביטל איסור לכתחילה והוא הדין לכל איסורים שבתורה שביטלן במזיד שהן אסורים.

Gemara Berakhot 55a

גמרא ברכות נה

Rav Yehudah said: Three things shorten a man's days and years: If he is given a Torah scroll to read from and he declines, if he is given a cup of blessing over which to recite Grace and he refuses, and if a person assumes an air of authority. "If he is given a Torah scroll to read from and he declines," as it is written,

אמר רב יהודה: שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם. מי שנתננין לו ספר תורה לקרות ואינו קורא. כוס של ברכה לברך ואינו מברך. והמנהיג עצמו ברבנות. ספר תורה לקרות ואינו קורא,

“For He is your life and the length of your days” (Deuteronomy 30:20); “if he is given a cup of blessing over which to recite Grace and he refuses,” as it is written, “I will bless those that bless you” (Genesis 12:3) [the one who recites Grace also blesses his host]; “if a person assumes an air of authority,” as Rabbi Chama ben Chanina said, why did Yosef die before his brothers [see Exodus 1:6]? Because he assumed an air of authority. Rav Yehudah also said in the name of Rav: There are three things for which one needs [to beseech [God for] mercy; a good king, a good year, and a good dream [for they depend directly on the Will of God]. “A good king,” as it is written, “The king’s heart is in the hand of the Lord as the water courses” (Proverbs 21:1); “a good year,” as it is written, “The eyes of the Lord your God are always upon it, from the beginning of the year to the end of the year” (Deuteronomy 11:12); “a good dream,” as it is written, “And You cause me to dream, and cause me to live.” (Isaiah 38:16) Rabbi Yochanan said, There are three things which the Holy One, blessed be He, Himself proclaims, namely; famine, plenty, and a good leader. “Famine,” as it is written, “The Lord has called for a famine” (II Kings 8:1); “plenty,” as it is written, “I will call for the corn and increase it” (Ezekiel 36:29); “a good leader,” as it is written, “And the Lord spoke to Moshe, saying, See, I have called by name Betzalel ...” (Exodus 31:1). Rabbi Yitzchak said, We may not appoint a leader over the community without first consulting it, as it says, “See, the Lord has called by name Betzalel” (Exodus 35:30). The Holy One, blessed be He, asked Moshe, “Do you consider Betzalel suitable?” He replied, “Master of the Universe, if You think him suitable, surely I must also!” [God] said to him, “Nevertheless, go and consult them [Israel].” He went and asked Israel, “Do you consider Betzalel suitable?” They replied, “If the Holy One, blessed be He, and you consider him suitable, surely we must!”

וזהו פנחס דף ר"מ ע"א

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני וגו'. בתיב החפץ לוי בעולות וזבחים בשמוע בקול יי וגו' לית רעותא דקדשא ברוד הוא דיחוב בר נש ועל חוביה יקריב קרבן אלא קרבן דאיהו בלי חובה דא איהו קרבן שלים ואקרי שלמים וקרבן תמיד אוף הכי ואף על גב דמכפר על חובין. רבי אבא

דכתיב (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימך". כוס של ברכה לברך ואינו מברך, כדכתיב (בראשית יב) ואברכה מברכך. והמנהיג עצמו ברכנות. דאמר רבי חמא בר חנינא: מפני מה מת יוסף קדם אחיו? מפני שהנהיג עצמו ברכנות. ואמר רב יהודה, אמר רב: שלשה צריכין רחמים: מלך טוב, שנה טובה וחלום טוב. מלך טוב דכתיב (משלי כא) פלגי מים לב מלך ביד ה'. שנה טובה דכתיב (דברים יא) תמיד עיני ה' אליהך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. חלום טוב דכתיב (ישעיה לח) ותחלימי ותחייני. אמר רבי יוחנן: שלשה דברים מכריז עליהם הקדוש ברוך הוא בעצמו ואלו הן: רעב ושבע ופרנס טוב. רעב, דכתיב (מ"ב ה) כי קרא ה' לרעב וגו'. שבע דכתיב (יחזקאל לו) וקראתי אל הדין והרביתי אותו. פרנס טוב דכתיב (שמות לא) וידבר ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל וגו'. אמר רבי יצחק: אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכין בצבור שנאמר (שם לה) ראו קרא ה' בשם בצלאל. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה הגון עליך בצלאל? אמר לו: רבונו של עולם, אם לפניך הוא הגון לפני לא כל שכן. אמר לו: אף על פי כן לך אמור להם. הלך ואמר להם לישאל: הגון עליכם בצלאל? אמרו לו: אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון, לפנינו לא כל שכן:

פָּתַח וּבָחַי אֱלֹהִים רוּחַ נְשֻׁבָּה וּגְמוּר הָאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ דְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִידָה הוּא לָא אֲתַרְעֵי בְקַרְבָּן דְּבַר נֶשׁ עַל חוּבוּי אֵלָא רוּחַ נְשֻׁבָּה וּבְנֵי נְשָׂא לָא יָדְעֵי מַאי קְאָמְרִי וְהִכִּי שְׁמַעְנָא מִבוּצִינָא קְדִישָׁא דְכַד אֲתִי בַר נֶשׁ לְאִסְתַּאבָּא בְּחוּבוּי אֲמַשִּׁיד עֲלֵיהּ רוּחָא מְסַטְרָא דְמְסַאבָּא וְאֲתַנְאֵי עַל בַּר נֶשׁ וְשֻׁלִיט עֲלֵיהּ לְכָל רַעוּתֵיהּ וְהָוּא סְטְרָא מְסַאבָּא אֲתַדְבַּק בְּחִילֵיהּ וְאֲתַתְקַף וְשֻׁלִיט עֲלֵיהּ לְרַעוּתֵיהּ אֲתִי בַר נֶשׁ וְשֻׁלִיט עֲלֵיהּ לְאֲתַדְבָּא מְדַבְּאֵין לֵיהּ. בְּזַמְנָא דְהוּה בִּי מְקַדְשָׁא קִיָּם אֲקָרִיב קְרַבְנֵיהּ כָּל כְּפָרָה דִּילֵיהּ תַלְיָא עֲלֵיהּ עַד דְאֲתַתְרַט וְתַבַּר לְהָוּא רוּחַ מְגוּ גְאוּתָהּ דִּילָהּ וּמַאֲיָד לֵיהּ וְדָא הוּא תְבִירוּ דְהָוּא דְרַנְנָא דְמְסַאבָּא וְכַד אֲתַבַּר הָוּא רוּחַ מְסַאבָּא וְקָרִיב קְרַבְנֵיהּ דָּא אִיהוּ דְאֲתַקְבַּל בְּרַעוּא כְּדָקָא יָאוּת וְאִי לָא אֲתַבַּר הָוּא רוּחַ לָאוּ קְרַבְנֵיהּ כְּלוּם וּלְכַלְכְּבֵי אֲתַמְסַר דְהָא קְרַבְנָא דָּא לָאוּ דְקַדְשָׁא בְרִידָה הוּא אֵלָא מְכַלְכְּבֵי וּבְגִינָן כְּדִי וּבָחַי אֱלֹהִים כְּדָקָא יָאוּת הוּא רוּחַ נְשֻׁבָּה דִּיתַבַּר הָוּא רוּחַ מְסַאבָּא וְלָא יִשְׁלַט וְעַל דָּא מֵאֵן דִּיתַבַּר לֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת עֲלֵיהּ כְּתִיב רוּחַ הַזֶּה וְלָא יִשׁוּב לְהוּי הָוּא גְבַרָא בְּאִבְטַחוּתָא דְלָא יִתּוּב לְגַבֵּי דְעֻלְמִין הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְלָא יִשׁוּב. לֵב נְשֻׁבָּר וְנִדְכָּה הָוּא גְבַרָא דְלָא אֲתַנְאֵי וְלָא אֲתַעֲנַג בְּעַנּוּגֵין דְעֻלְמָא אֱלֹהִים לָא תְבַנּוּהּ בִּיקְרָא אִיהוּ לְגַבֵּיהּ:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Chasidim, Chapter 180, 181, 182

ספר חסידים סימן קפ קפא קפב

A person should not sit in a place where people are eating if it embarrasses them. There once was someone who violated the Sabbath by carrying his money. He came before a Sage, asking that he instruct him how to repent. He said to him, "Distribute the money or its equivalent among poor people who are embarrassed to accept charity." But he did not want to do so. Nor did the Sage suggest to him any other way to repent. There was an incident involving a certain pious person. Someone would constantly insult him and speak evil of him. The community said to him, "Let us shame him and decree excommunication upon him." He told them, "Do not do so." They replied, "Let us do it so that he will not do the same to other people." He replied, "Learn from me and do as I do. I suffer and do not allow you to

אל ישב אדם במקום שאוכלים בשיש להם בשת: אחד חלל שבת והיה נושא את כספו בא לפני חכם להורות לו תשובה אמר לה: הכסף או שווי חלק לעניים שמתבישים לקבל צדקה ולא רצה לתת וגם החכם לא אמר לו תשובה אחרת: מעשה בחסיד אחד שהיה אחד מבישו ומדבר לו דברים רעים אמרו לו הקהל: נעשה לו נזיפה ונגזר עליו חרם. אמר להן: אל תעשו. אמרו לו: נעשה בשביל שלא יעשה לאחרים. אמר להם: ממני תלמדו וכן תעשו שאני סובל ואיני נותן לכם להתקוטט בשביל כך בשתשמעו את הרפתכם מני נבל כל הום מקול מחרף ומגדף אל תשימו לב לכל דבריו הרי פתיב (במדבר יב) והאיש משה ענו מאד מכל האדם וכןגוד פתיב אחריו (דברים לד) ולא קם נביא עוד וגו'. וכתיב (שם יג) אחרי ה' תלכו. וכתיב (ישעיה מב) החזתי מעולם אחריש אתאפק:

engage in quarrel for my sake." In order that, when you hear yourself being insulted by some worthless person all day, from the voice of one who tends to insult and curse, pay no attention to all his words. For it is written, "And the man Moshe was very humble, more than any person." (Numbers 12:3) And corresponding to it, it is written later on, "And no other prophet arose in Israel like Moshe." (Deuteronomy 34:10) And it says, after the Lord your God shall you walk" (ibid, 13:5) and it says, "I have always been silent; I will be silent and restrain myself." (Isaiah

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 2

(1) One [who was saying the blessings after a meal and] forgot and did not mention the sanctity of the day on the Sabbath, or on a Festival: If he remembers before he begins reciting the fourth blessing (הטוב והמטיב), on the Sabbath he says, “Blessed is the Lord Who gave rest to His people Israel as a sign and as a holy covenant. Blessed are You, O Lord, Who sanctifies the Sabbath.” On a Festival he says, “Blessed is He Who gave Festivals to His people Israel for joy and rejoicing. Blessed are You, O Lord, who sanctifies Israel and the [sacred] times.” Then he begins the fourth blessing and finishes it. If he remembers after he has started reciting the fourth blessing, he interrupts and returns to the beginning, which is the blessing of “Who feeds” (הזון). (2) On New Moons, if one forgot and did not say “may it ascend and come” [ya'aleh ve-yavo], if he remembers before starting the fourth blessing, he says, “Blessed is He who gave New Moons to His people Israel for remembrance” but he does not conclude it. He then begins reciting the fourth blessing and finishes it. But if he remembers after beginning the fourth blessing, he finishes it and need not go back. The same applies to the intermediate days of a Festival. On Chanukah and Purim: If he forgot and did not mention the subject [of the day—על הנסים] in the blessing after eating a meal, he need not go back.

הלכה

הרב"ם הלכות ברכות פרק ב

א שָׁכַח וְלֹא הִזְכִּיר בְּשֶׁבֶת אוּ בְיוֹם טוֹב קִדְשֵׁת הַיּוֹם אִם נִזְכַּר קִדְם שֶׁיִּתְחִיל בְּבִרְכָה רְבִיעִית בְּשֶׁבֶת אוֹמֵר בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְאוֹת וּלְבְרִית קִדְשׁ בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשֶּׁבֶת. בְּיוֹם טוֹב אוֹמֵר בְּרוּךְ אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים. וּמִתְחִיל בְּבִרְכָה רְבִיעִית וְגוֹמְרָהּ. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּבִרְכָה רְבִיעִית פּוֹסֵק וְחוֹזֵר לְרֵאשִׁי שֶׁהוּא בְרַבַּת הַזֶּן: ב בְּרֵאשִׁי חֲדָשִׁים שָׁכַח וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֵא אִם נִזְכַּר קִדְם שֶׁהִתְחִיל בְּרִכָה רְבִיעִית אוֹמֵר בְּרוּךְ אֲשֶׁר נָתַן רֵאשִׁי חֲדָשִׁים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְזַכְרוֹן וְאִינוּ חוֹתֵם בָּהּ וּמִתְחִיל בְּבִרְכָה רְבִיעִית וְגוֹמְרָהּ. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּבִרְכָה רְבִיעִית גּוֹמֵר אוֹתָהּ וְאִינוּ חוֹזֵר וְכֵן בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וּבְחֻנְפָה וּבְפּוּרִים אִם שָׁכַח וְלֹא הִזְכִּיר הַזְּמַן בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אִינוּ חוֹזֵר:

SHOFTIM FOR MONDAY
TORAHשופטים ליום שני
תורה

כיון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יוד דשם ב'ין להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ב אַרְיִי יִשְׁתַּכַּח בְּיַנְךָ בְּחֻדָּא
מְקַרְוִיךָ דִּי אֵלֶיךָ יְהֵב לְךָ
גְבַר אוֹ אִתְמָא דִּי יַעֲבֵד יֵת
דְּבִישׁ קִדְם יִי אֵלֶיךָ לְמַעַבְר

ב כִּי־יִמָּצֵא בְּקִרְבְּךָ בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אִשֶׁר־
יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ נִתָּן לְךָ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אִשֶׁר
יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּהָ־אֱלֹהֶיךָ לְעֵבֵר

(2) If there will be found among you, within one of your gates which the Lord your God gives you, a man or woman who will have done evil in the eyes of